

PHÒNG, CHỐNG HÀNH VI XÂM HẠI TÌNH DỤC TRẺ EM TRONG DU LỊCH TẠI VIỆT NAM

TRẦN XUÂN THIÊN AN*

Tóm tắt: Hành vi xâm hại tình dục trẻ em (XHTDTE) trong du lịch được xác định là dạng hành vi nằm trong nhóm “bạo lực tình dục” đối với trẻ em theo hướng dẫn của Liên hợp quốc và trong những năm gần đây, tội phạm XHTDTE thông qua con đường du lịch đã bắt đầu xuất hiện ở Việt Nam. Do đó, bảo vệ trẻ em trước các hành vi xâm hại tình dục trong du lịch không còn là vấn đề riêng của cá nhân, cộng đồng hay quốc gia mà là vấn đề mang tính khu vực và toàn cầu.

Từ khóa: Du lịch tình dục, đấu tranh, giải pháp phòng ngừa, xâm hại tình dục trẻ em

Ngày nhận bài: 08/12/2023; Biên tập xong: 02/3/2024; Duyệt đăng: 14/3/2024

PREVENTION AGAINST CHILD SEXUAL EXPLOITATION IN TOURISM IN VIETNAM

Abstract: According to United Nations guideline, child sexual exploitation in tourism is identified as a form of behavior in the group of “sexual violence” against children. Recently, through tourism, child sexual abuse crimes have begun to appear in Vietnam. Therefore, protecting children from sexual abuse in tourism is no longer an individual, community or national issue but a regional and global one.

Keywords: Sex tourism, fight, prevention solutions, child sexual abuse

Received: Dec 08th 2023; **Editing completed:** Mar 02nd 2024; **Accepted for publication:** Mar 14th 2024

1. Khái niệm về hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch

Hiện nay, trong khoa học pháp lý hình sự chưa có khái niệm chính thức về hành vi XHTDTE trong du lịch. Chính vì vậy, để có thể hiểu thấu đáo khái niệm “xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch”, cần có những hiểu biết về một số khái niệm liên quan như “trẻ em”, “xâm hại tình dục trẻ em”, “bạo lực tình dục”. Cụ thể:

Điều 1 Công ước về Quyền trẻ em (The Convention on the Rights of the Child - CRC) quy định “Trong phạm vi Công ước này, trẻ em có nghĩa là bất kỳ người nào dưới 18 tuổi, trừ trường hợp pháp luật có thể được áp dụng với trẻ em đó quy định tuổi thành niên sớm hơn”. Như vậy, theo tinh thần của CRC, nếu quốc gia quy định tuổi thành niên sớm hơn 18 tuổi thì trẻ em sẽ là người dưới độ tuổi đó. Cụ thể hóa tinh thần trên, pháp luật Việt Nam cũng đã quy định rõ độ tuổi của trẻ em, nhưng tùy ngành luật khác nhau, độ tuổi của trẻ em được quy định khác nhau, chẳng hạn:

Khoản 1 Điều 20 Bộ luật Dân sự năm 2015 quy định “Người thành niên là người từ đủ 18 tuổi trở lên” và Điều 1 Luật Trẻ em năm 2016 quy định “Trẻ em là người dưới 16 tuổi”. Theo đó, Bộ luật Hình sự (BLHS) Việt Nam quy định “phạm tội đối với người dưới 16 tuổi” là tình tiết định tội, định khung tăng nặng trong một số tội phạm có tính chất xâm hại tình dục, tính mạng, sức khỏe hoặc là tình tiết tăng nặng trách nhiệm hình sự (điểm i khoản 1 Điều 52). Mặc dù có nhiều cách định nghĩa khác nhau, nhưng tóm lại trẻ em được hiểu thống nhất theo quy định của Luật Trẻ em Việt Nam “là người dưới 16 tuổi”, là đối tượng được pháp luật ưu tiên bảo vệ.

Trong quy định của các văn bản pháp lý trong nước, hành vi xâm hại/bạo lực tình dục được định nghĩa theo nhiều cách như: “Xâm hại tình dục trẻ em là việc

* Email: Meoconyes@yahoo.com

Thạc sĩ, Khoa Kiểm sát hình sự, Trường Đào tạo, bồi dưỡng Nghiệp vụ kiểm sát tại Thành phố Hồ Chí Minh

dùng vũ lực, đe dọa dùng vũ lực, ép buộc, lôi kéo, dụ dỗ trẻ em tham gia vào các hành vi liên quan đến tình dục, bao gồm hiếp dâm, cưỡng dâm, giao cấu, dâm ô với trẻ em và sử dụng trẻ em vào mục đích mại dâm, khiêu dâm dưới mọi hình thức"¹ hoặc: "Xâm hại tình dục người dưới 16 tuổi là việc dùng vũ lực, đe dọa dùng vũ lực, ép buộc, lôi kéo, dụ dỗ người dưới 16 tuổi tham gia vào các hành vi liên quan đến tình dục, bao gồm hiếp dâm, cưỡng dâm, giao cấu, dâm ô với người dưới 16 tuổi và sử dụng người dưới 16 tuổi vào mục đích mại dâm, khiêu dâm dưới mọi hình thức; do cưỡng bức, do hứa hẹn các lợi ích vật chất (tiền, tài sản) hay các lợi ích phi vật chất"². Những định nghĩa trên cũng hoàn toàn phù hợp với quy định tại khoản 1 Điều 19 CRC về bạo lực tình dục trẻ em, đó là: "Hành vi lạm dụng hoặc bóc lột tình dục bao gồm các hành vi như (a) Xúi giục hoặc ép buộc trẻ em tham gia vào bất kỳ hoạt động tình dục bất hợp pháp hoặc có hại cho tâm lý; (b) Sử dụng trẻ em vào mục đích bóc lột tình dục vì mục đích thương mại; (c) Sử dụng trẻ em trong các hình ảnh, âm thanh hoặc hình ảnh của hành vi xâm hại tình dục trẻ em; (d) Mại dâm trẻ em, nô lệ tình dục, bóc lột tình dục trong du lịch và lễ hành, buôn người (trong và giữa các quốc gia) và bán trẻ em vì mục đích tình dục và cưỡng ép kết hôn. Nhiều trẻ em bị xâm hại tình dục không đi kèm với vũ lực hoặc sự kiềm chế nhưng dù sao cũng là hành vi xâm nhập, khám phá và tổn thương về mặt tâm lý".

Đặt những khái niệm trên trong bối cảnh "du lịch", có thể hiểu rằng hành vi XHTDTE được thực hiện trong "các chuyến du lịch", các đối tượng đã lợi dụng "các chuyến du lịch" và bằng những thủ đoạn khác nhau để XHTDTE. Cách

hiểu này cũng được nêu tại định nghĩa của ECPAT International (Tổ chức Chăm sóc nạn nhân mại dâm, khiêu dâm và buôn bán trẻ em nhằm bóc lột tình dục) như sau: "Xâm hại tình dục trẻ em trong hoạt động du lịch là việc các cá nhân sử dụng các chuyến du lịch nhằm mục đích quan hệ tình dục với trẻ em, có thể từ quốc gia này sang quốc gia khác, hoặc từ các vùng địa lý khác nhau trong cùng một quốc gia".

Theo quan điểm của tác giả, "các chuyến du lịch" cần phải được hiểu theo nghĩa rộng, bao gồm cả những trường hợp người phạm tội di chuyển từ địa điểm này sang địa điểm khác (không bắt buộc phải có mục đích du lịch mà có thể có những mục đích khác như đi công tác, thăm viếng người thân quen, lao động, học tập...) và lợi dụng các chuyến đi này để XHTDTE. Nói cách khác, người phạm tội lợi dụng việc di chuyển sang vị trí địa lý khác để dễ dàng hơn trong việc thực hiện hành vi XHTDTE.

2. Quy định của pháp luật quốc tế và pháp luật Việt Nam về bảo vệ trẻ em trước các hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch

Khung pháp lý quốc tế liên quan trực tiếp đến phòng chống du lịch tình dục trẻ em bao gồm các văn kiện pháp luật quốc tế như sau:

- Công ước về Quyền trẻ em (CRC) và Nghị định thư không bắt buộc bổ sung Công ước quyền trẻ em về việc buôn bán trẻ em, mại dâm trẻ em và văn hóa khiêu dâm trẻ em năm 2000 (*Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography*, 2000 - OPSC). Nội dung hai văn bản pháp lý trên đã đặt ra những chuẩn mực pháp lý quốc tế quan trọng liên quan đến cuộc đấu tranh bảo vệ trẻ em khỏi các hành vi lạm dụng tình dục trẻ em và tạo ra những cơ chế phù hợp để trẻ em tham gia vào các quá trình tư pháp hoặc hành chính. Cụ thể,

¹ Khoản 8 Điều 4 Luật Trẻ em năm 2016

² Điều 2 Nghị quyết số 06/2019 ngày 01/10/2019 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn áp dụng một số quy định tại các điều 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147 của Bộ luật Hình sự và việc xét xử vụ án xâm hại tình dục người dưới 18 tuổi (Nghị quyết số 06/2019)

tại khoản 1 Điều 19 CRC đã hướng dẫn về các hành vi “lạm dụng hoặc bóc lột tình dục”, trong đó có hành vi “bóc lột tình dục trong du lịch và lữ hành”. Việt Nam đã trở thành thành viên của CRC vào ngày 20/02/1990. Tuy nhiên, hai văn bản pháp lý này được thông qua vào thời điểm mà ngành du lịch cũng như các hoạt động du lịch tự túc chưa phát triển và ít phổ biến. Việc mở rộng quan hệ giao lưu kinh tế - văn hóa - xã hội giữa các quốc gia đã đặt ra thách thức cho các quốc gia và các bên liên quan trong việc ngăn chặn việc lạm dụng tình dục, đặc biệt là các tội phạm XHTDTE trong du lịch; từ đó, thúc đẩy việc hoàn thiện, bổ sung những hướng dẫn liên quan để bảo vệ trẻ em khỏi những hành vi XHTDTE trong du lịch.

Gần đây nhất, Accor Hotels (Tập đoàn kinh doanh khách sạn Pháp) cùng với Tổ chức Chấm dứt mại dâm trẻ em, khiêu dâm trẻ em và buôn bán trẻ em cho mục đích tình dục (ECPAT), Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF) và Tổ chức Du lịch Thế giới (UNWTO) đã thông qua Bộ quy tắc ứng xử bảo vệ trẻ em khỏi bị bóc lột tình dục trong du lịch và lữ hành 1998 (*Code of conduct to protect children from sexual exploitation in tourism and travel 1998*). Mục tiêu của Bộ quy tắc là ngăn ngừa tình trạng lạm dụng tình dục trẻ em tại các điểm du lịch và Bộ quy tắc này đã nhận được sự tham gia ký kết của các doanh nghiệp và khách sạn lớn. Tuy nhiên, nghiên cứu thực tiễn cho thấy vẫn còn các đối tượng sử dụng các cơ sở lữ hành, đơn vị khai thác du lịch, khách sạn, các cơ sở giải trí nhỏ lẻ để thực hiện hành vi phạm tội và các vi phạm trên thường thấy ở các cơ sở không tham gia ký kết Bộ quy tắc nên không thuộc phạm vi giám sát của văn bản này. Do đó, ngay cả khi các quốc gia đã thông qua Bộ quy tắc nhưng các quốc gia đó vẫn còn hoạt động du lịch tình dục trẻ em thì khó có thể thực hiện Bộ quy tắc một cách triệt để và những quyền

trẻ em vẫn bị xâm phạm nghiêm trọng.

Các văn kiện pháp lý kể trên đã được Việt Nam và các quốc gia trên thế giới phê chuẩn. Các văn kiện này đòi hỏi các quốc gia thành viên cần xem xét để áp dụng trực tiếp hoặc nội luật hóa vào hệ thống pháp luật quốc gia phù hợp với tiêu chuẩn quốc tế nhằm bảo vệ trẻ em trước các hành vi xâm hại tình dục nói chung và xâm hại tình dục qua hình thức du lịch nói riêng. Trong khi CRC được coi là công cụ pháp lý quốc tế toàn diện và phổ biến nhất về quyền của trẻ em thì Bộ quy tắc và các văn bản pháp lý quốc tế có liên quan lại là công cụ thực tiễn có giá trị, góp phần cụ thể hóa những quy định của CRC trước những thay đổi của thời đại, đặc biệt là sự mở cửa hội nhập, giao lưu văn hóa - kinh tế quốc tế và những tác động tiêu cực đến trẻ em thông qua các hành vi XHTDTE trong du lịch.

Nhằm tăng cường công tác bảo vệ trẻ em, Việt Nam đã ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật phù hợp với quy định của pháp luật quốc tế để bảo vệ trẻ em như: Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2007; Luật Trẻ em năm 2016; Luật Giáo dục năm 2019; Quyết định số 1437/QĐ-TTg ngày 29/10/2018 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án chăm sóc vì sự phát triển toàn diện trẻ em trong những năm đầu đời tại gia đình và cộng đồng giai đoạn 2018 – 2025. Gần đây nhất, ngày 07/01/2021, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 23/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình hành động quốc gia vì trẻ em giai đoạn 2021 - 2030...

Một trong những văn bản quy phạm pháp luật bảo vệ triệt để nhất quyền trẻ em là BLHS năm 2015 (được sửa đổi, bổ sung năm 2017 - BLHS). Nhằm nội luật hóa các quy định của CRC, BLHS đã quy định các tội danh XHTDTE như: Tội hiếp dâm người dưới 16 tuổi (Điều 142), Tội cưỡng dâm người từ đủ 13 đến dưới 16 tuổi (Điều 144), Tội giao cấu hoặc thực

hiện hành vi quan hệ tình dục khác với người từ đủ 13 đến dưới 16 tuổi (Điều 145), Tội dâm ô với người dưới 16 tuổi (Điều 146), Tội sử dụng người dưới 16 tuổi vào mục đích khiêu dâm (Điều 147). Ngoài ra, để việc áp dụng các quy định của BLHS khi giải quyết các vụ án về XHTDTE được thống nhất, Tòa án nhân dân tối cao (TANDTC) đã ban hành văn bản dưới luật nhằm hướng dẫn trực tiếp vấn đề trên, đó là Nghị quyết số 06/2019/NQ-HĐTP ngày 20/9/2019 của Hội đồng Thẩm phán TANDTC hướng dẫn áp dụng một số quy định tại các điều 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147 và việc xét xử vụ án xâm hại tình dục người dưới 18 tuổi.

Thông qua các văn bản trên có thể thấy, Việt Nam chưa có văn bản nào quy định cụ thể hay hướng dẫn về XHTDTE trong du lịch. Tuy nhiên, không phải vì thế mà Việt Nam không xử lý được các hành vi XHTDTE thông qua các hoạt động du lịch. Bởi lẽ, việc không quy định hành vi XHTDTE trong du lịch thành một tội danh hay tình tiết định khung tăng nặng riêng là hoàn toàn phù hợp với luật pháp quốc tế khi mà các Công ước quốc tế cũng chỉ quy định chung thể nào là “bóc lột tình dục” và có hướng dẫn cụ thể về các hành vi của bóc lột tình dục, trong đó có hành vi “bóc lột tình dục trong du lịch và lữ hành”. Mặt khác, nếu hành vi xâm hại tình dục nào Việt Nam cũng quy định thành một điều luật riêng thì sẽ tạo nên sự nặng nề trong quy định của BLHS cũng như hệ thống pháp luật.

3. Thực trạng hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch ở Việt Nam

Ở Việt Nam, hành vi XHTDTE thông qua con đường du lịch đã xuất hiện gắn với lượng khách du lịch nước ngoài vào Việt Nam ngày càng gia tăng. Theo thông tin do UNODC (Cơ quan Phòng, chống Ma túy và Tội phạm của Liên hợp quốc)

cung cấp³, trong hơn 20 năm qua, số khách quốc tế đi du lịch ngày một tăng, từ 527 triệu người năm 1995 đến hơn 11 tỷ người năm 2014, làm gia tăng nguy cơ trẻ em bị xâm hại. Tại Việt Nam, lượng khách quốc tế đến nước ta cũng tăng đều qua mỗi năm, số lượng khách quốc tế đến Việt Nam năm 2016-2020 lần lượt tăng từ 10 triệu người đến 18 triệu người⁴. Bên cạnh những lợi ích mang lại từ sự phát triển du lịch, Việt Nam đang phải gánh chịu hệ lụy từ ngành dịch vụ này, đó là tình trạng xâm hại tình dục gia tăng.

Theo báo cáo của Cục Trẻ em, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội⁵ cho thấy: Số lượng trẻ em trên toàn quốc hiện nay là 24.776.773 em, trong đó: nam là 12.915.365 em (chiếm 52% trên tổng dân số trẻ em); nữ là 11.861.368 em (chiếm 48% trên tổng dân số trẻ em) và số lượng trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt là 1.773.112 em (chiếm 7,16%). Qua khảo sát của Cục phòng chống tệ nạn xã hội, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, hiện nay toàn quốc có khoảng 7.000 em gái dưới 16 tuổi đang hoạt động mại dâm, chiếm 15% tổng số gái bán dâm. Trong số đó, có khoảng 40% số em gái bị đẩy vào thị trường mại dâm là do trước đó các em đã bị xâm hại tình dục và có tới 2/3 số em gái phải bán dâm trước 14 tuổi.

Theo báo cáo của Đoàn giám sát Quốc hội⁶ từ 01/01/2015 đến 30/6/2019, cả

³ Hoàng Nam, *Bóc lột tình dục trẻ em trong du lịch và lữ hành: Loại tội phạm dễ bị bỏ lọt*, <https://baophapluat.vn/boc-lot-tinh-duc-tre-em-trong-du-lich-va-lu-hanh-loai-toi-pham-de-bi-bo-lot-post251649.html>, truy cập ngày 16/7/2023.

⁴ Tổng cục Thống kê, *Du lịch năm 2020 lao đao vì covid-19*, truy cập ngày 16/7/2023.

⁵ *Tình hình trẻ em năm 2020* (theo báo cáo của Cục Trẻ em, Bộ LĐ-TB&XH), <https://tongdai111.vn/tin/tinh-hinh-tre-em-nam-2020-theo-bao-cao-cua-cuc-tre-em-bo-ldtb>, truy cập ngày 16/7/2023.

⁶ *Trung bình mỗi ngày cả nước có 7 trẻ bị xâm hại*, <https://hoillhpn.org.vn/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/trung-binh-moi-ngay-ca-nuoc-co-7-tre-bi-xam-hai-34012-1.html>, truy cập ngày 16/7/2023.

nước đã phát hiện, xử lý về hình sự và xử lý hành chính 8.442 vụ xâm hại trẻ em với 8.709 trẻ em bị xâm hại, trong đó có 6.432 trẻ bị xâm hại tình dục. Hậu quả khiến 337 trẻ bị tử vong do bị xâm hại (trong đó có 191 trẻ bị giết, 146 trẻ bị các hình thức xâm hại khác dẫn đến tử vong); 418 trẻ có thai do bị xâm hại tình dục; 193 trẻ bị rối loạn tâm thần; 375 trẻ bị thương tật... Thống kê của Bộ Công an, trong 09 tháng năm 2022, đã phát hiện 1.711 vụ xâm hại trẻ em với 1.806 trẻ em trên phạm vi toàn quốc. Tòa án nhân dân các cấp đã thụ lý 1.934 vụ với 2.146 bị cáo phạm tội xâm hại người dưới 18 tuổi theo thủ tục sơ thẩm; giải quyết, xét xử 1.909 vụ với 2.116 bị cáo⁷. Dư luận xã hội đang lên tiếng báo động về tình trạng số trẻ em bị hiếp dâm, dâm ô hoặc đẩy vào con đường mại dâm để phục vụ cho thị trường tình dục ngày càng tăng nhanh cả về số lượng và mức độ nghiêm trọng.

3.1. Một số phương thức, thủ đoạn liên quan đến hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch tại Việt Nam

Việt Nam đang thực hiện chính sách mở cửa hội nhập về kinh tế - văn hóa, chính vì vậy ngày càng có nhiều người nước ngoài đến Việt Nam bằng nhiều chương trình và mục đích khác nhau như: Học tập, kinh doanh, sinh sống, du lịch, hoạt động tình nguyện... Các phương thức, thủ đoạn mà người phạm tội thực hiện đối với trẻ em thông qua hoạt động du lịch tại Việt Nam có những đặc trưng sau:

- Người phạm tội thường lợi dụng những trẻ em có hoàn cảnh kinh tế khó khăn như những trẻ em lang thang, trẻ em buôn bán dạo, trẻ em làm việc cho các cơ sở phục vụ cho hoạt động kinh doanh của nhà hàng, khách sạn, quán karaoke... hoặc những trẻ em có trình độ học vấn

thấp, thiếu sự quan tâm của gia đình và nhà trường... để dụ dỗ, lôi kéo trẻ bằng tiền hoặc những lợi ích vật chất khác, sau đó thực hiện hành vi xâm hại tình dục;

- Người phạm tội (thường trong các hình thức du lịch dài ngày) tìm cách hoà mình vào đời sống của người dân bản địa Việt Nam để thực hiện hành vi XHTDTE. Bằng cách này, các đối tượng phạm tội di chuyển đến các cộng đồng dân cư hẻo lánh, thuê nhà, thuê người địa phương làm hướng dẫn viên du lịch, sống hòa đồng cùng với người dân địa phương và tìm cách lấy lòng tin của các thành viên trong cộng đồng để có thể thực hiện hành vi XHTDTE. Đặc biệt, các đối tượng phạm tội đã khéo léo lấy lòng tin đối với những gia đình đông con, gia đình có hoàn cảnh khó khăn, nơi mà trẻ em ít được sự quan tâm từ phía gia đình. Đặc biệt, họ đã tiếp xúc trực tiếp với trẻ em thông qua các vai trò là những người làm từ thiện, các giáo viên dạy tiếng Anh, những người thích cuộc sống trải nghiệm khi đi du lịch... để thực hiện hành vi XHTDTE.

- Người phạm tội lợi dụng sự tiến bộ của công nghệ mà phổ biến là mạng Internet để XHTDTE bằng nhiều phương thức mới như: Các đối tượng phạm tội sử dụng Internet để lên kế hoạch cho chuyến đi; để tìm kiếm thông tin hoặc các địa điểm du lịch tiềm năng để XHTDTE; để tìm công ty du lịch, lữ hành mới giới thiệu thực hiện hành vi XHTDTE... Bằng cách này, các đối tượng nhanh chóng, dễ dàng tìm được các trẻ em dễ bị tổn thương nhất, chủ yếu ở các vùng có thu nhập thấp, cuộc sống lạc hậu. Ngoài ra, các đối tượng phạm tội có thể sử dụng Internet đăng nhập vào các trang web chào bán dịch vụ tình dục trẻ em và sau những lần tiếp xúc, nói chuyện ban đầu, các đối tượng sẽ di chuyển tới quốc gia/vùng lãnh thổ, địa điểm thuận lợi để thực hiện hành vi xâm hại tình dục với trẻ. Bên cạnh đó, các đối tượng có thể thực hiện hành vi XHTDTE thông qua các clip, video “mua dâm trực

⁷ Nhật Dương, *Xâm hại trẻ em vẫn diễn biến phức tạp dưới nhiều hình thức*, <https://vneconomy.vn/xam-hai-tre-em-van-dien-bien-phuc-tap-duoi-nhieu-hinh-thuc>, truy cập ngày 16/7/2023.

tiếp” - nghĩa là các đối tượng sẽ chuyển tiền vào tài khoản của các trang web chào bán dịch vụ tình dục trẻ em hoặc chính tài khoản của trẻ em. Sau đó, hành vi mua dâm được thực hiện thông qua mạng Internet, trẻ em sẽ thực hiện các hành vi như khóa thân, trình diễn những động tác tự cởi bỏ quần áo, tự xoa khắp thân thể mình... cho các đối tượng phạm tội xem thông qua máy quay trực tuyến theo thời gian thực. Điều đáng lo ngại là nhiều trẻ em đã “tự rao bán” hình ảnh của bản thân, “tự quảng cáo” để các đối tượng liên lạc và thực hiện các hành vi nêu trên thông qua mạng Internet.

- Người phạm tội có thể thực hiện hành vi XHTDTE thông hoạt động môi giới mại dâm trong du lịch. Các đối tượng môi giới có thể là taxi, xe ôm, nhân viên làm việc trong các khách sạn hay các cơ sở giải trí, hướng dẫn viên du lịch, trẻ em tự môi giới đối với trẻ em khác, “cò bờ biển”⁸... Bên cạnh các cá nhân là người môi giới mại dâm thì cũng xuất hiện các công ty du lịch lớn nhỏ (có hoặc không có giấy phép hoạt động kinh doanh) tham gia làm trung gian giúp cho hoạt động XHTDTE trong du lịch được diễn ra thuận lợi, “che mắt” các cơ quan kiểm soát. Các mô hình tổ chức của các công ty này thường là du lịch ngắn ngày trên các du thuyền riêng, du lịch kết hợp đánh golf, đi công tác kết hợp du lịch...

3.2. Nguyên nhân, điều kiện của việc phát sinh hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch tại Việt Nam

Cần khẳng định rằng, hoạt động du lịch không phải là nguyên nhân của XHTDTE. Việc XHTDTE do nhiều nguyên nhân khác nhau gây nên, nhưng thông qua môi trường du lịch có thể tạo ra các yếu tố thuận lợi để trẻ em bị xâm hại tình

⁸ “Cò bờ biển” là từ lóng chỉ những cậu bé tự mình đi mời chào, tìm mồi hoặc thông qua các đối tượng môi giới dẫn khách làm dịch vụ tình dục cho khách du lịch và việc chào mời thường diễn ra trên bãi biển...

dục, cụ thể như:

Về phía nhà nước, BLHS được xác định là một trong những nguồn cơ bản của luật hình sự Việt Nam hiện nay, tạo cơ sở pháp lý cho việc giải quyết đúng đắn các vụ án hình sự. Mọi quy định về tội phạm và hình phạt đều được quy định trong BLHS; tuy nhiên, một số quy định của BLHS về các tội XHTDTE chưa thật sự hợp lý như: Luật hình sự Việt Nam chưa bảo đảm việc bảo vệ người từ đủ 16 đến dưới 18 tuổi khỏi các tội xâm hại tình dục; BLHS chưa quy định hành vi xâm hại tình dục trong du lịch là tội phạm hoặc là tình tiết định khung tăng nặng trong các điều luật về các tội XHTDTE. Tại Việt Nam, có rất nhiều các chương trình, Luật về bảo vệ trẻ em, tuy nhiên chưa có Ngành luật riêng về bảo vệ trẻ em trước các hành vi xâm hại tình dục. Chính vì vậy, các chính sách phòng ngừa, hỗ trợ, can thiệp khi trẻ em bị xâm hại gặp nhiều khó khăn.

Về phía gia đình, gia đình là chỗ dựa vững chắc cho trẻ, tuy nhiên xuất phát từ sự nghèo đói, sự buông lỏng trong quản lý và giáo dục trẻ, thậm chí là sự thiếu hiểu biết của chính các bậc cha mẹ đã góp phần làm cho tình trạng XHTDTE trong du lịch gia tăng. Ví dụ: Gia đình “bắt” trẻ em phải bán các sản phẩm và dịch vụ cho du khách; quan niệm rằng du khách nước ngoài là những người có của cải và địa vị cao nên cho trẻ tiếp xúc để xin tiền hoặc các lợi ích vật chất khác...

Về phía xã hội, các yếu tố như hoạch định, thực thi chính sách được coi là nhân tố lớn có ảnh hưởng đến tình hình XHTDTE trong du lịch. Cụ thể:

- Công tác quy hoạch và hoạch định chính sách du lịch yếu kém, điển hình là nhiều loại hình du lịch phát triển tự phát thiếu sự quản lý của các cơ quan chức năng; hoạt động môi giới mại dâm thông qua con đường du lịch cũng ngày càng phát triển “rầm rộ” thế nhưng lại ít bị phát hiện vì các đối tượng môi giới

có thể thuộc nhiều thành phần khác nhau và đặc biệt là các đối tượng có điều kiện tiếp xúc với khách du lịch; các công ty du lịch lớn hoặc nhỏ, lẻ, có công ty có giấy phép hoạt động kinh doanh hoặc cũng có những công ty hoạt động không có giấy phép, đây là nhóm đối tượng trung gian có quy mô, tổ chức chặt chẽ giúp cho hoạt động XHTDTE trong du lịch được diễn ra thuận lợi, “che mắt” các cơ quan kiểm soát; các mô hình tổ chức như du lịch ngắn ngày trên các du thuyền riêng, du lịch kết hợp đánh golf, đi công tác kết hợp du lịch...

- Thiếu sự xuất hiện hoặc phản ứng nhanh của lực lượng công an và các cán bộ cũng như các chuyên gia tình nguyện làm công tác bảo vệ chăm sóc trẻ em tại các điểm du lịch.

4. Một số giải pháp nhằm bảo vệ trẻ em khỏi các tội xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch

Từ những nguyên nhân, điều kiện phát sinh hành vi XHTDTE trong du lịch nêu trên, tác giả đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả phòng, chống XHTDTE trong du lịch trong thời gian tới như sau:

Về phía nhà nước, bảo đảm khung pháp luật hình sự đáp ứng các chuẩn mực quốc tế để có thể tiến hành điều tra, truy tố và xét xử tội phạm XHTDTE trong du lịch. Viện kiểm sát nhân dân tối cao, TANDTC, Bộ Văn hóa - Thể thao và Du lịch cùng các cơ quan có liên quan cần phối hợp nghiên cứu, soạn thảo các văn bản pháp luật về phòng, chống du lịch tình dục trẻ em.

Ngoài ra, Việt Nam cần nội luật hóa các quy định của pháp luật quốc tế để tiếp tục hoàn thiện các quy định của BLHS như bảo đảm sự thống nhất nội hàm của khái niệm “người dưới 18 tuổi” và “trẻ em” để phù hợp với luật pháp quốc tế. Việt Nam đang trong xu thế hội nhập, việc xác định trẻ em là người dưới 18 tuổi sẽ góp phần bảo đảm triệt để nhất quyền của trẻ em. Đồng thời, quy định Tội “du lịch tình dục

trẻ em” vào trong BLHS hoặc có thể bổ sung các hành vi mới đang phát sinh hiện nay trên thực tế như: Hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch, XHTDTE trên không gian mạng, chat sex, khẩu dân... làm tình tiết tăng nặng trách nhiệm hình sự trong các điều luật quy định về các tội XHTDTE.

Bên cạnh đó, đội ngũ cán bộ trong các cơ quan Công an, Viện kiểm sát cần nâng cao năng lực chuyên môn, đảm bảo việc điều tra, truy tố hiệu quả đối với tội phạm du lịch tình dục trẻ em, kết hợp với Interpol để bảo đảm rằng mọi tội phạm sẽ không bị bỏ lọt cũng như làm oan sai người vô tội, nạn nhân là trẻ em sẽ được hỗ trợ một cách thích hợp. Để nâng cao năng lực chuyên môn cho các cán bộ trực tiếp giải quyết các vụ án về xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch, cũng cần trang bị đầy đủ các phương tiện kỹ thuật làm việc và có chế độ đãi ngộ cũng như chính sách tiền lương hợp lý để những cán bộ này an tâm công tác.

Về phía gia đình, cần nâng cao trách nhiệm của gia đình trong việc quan tâm, quản lý, giáo dục, bảo vệ trẻ em từ những việc đơn giản như: Phải biết trẻ chơi với những người bạn nào, trẻ dùng mạng Internet làm những việc gì, sử dụng điện thoại thông minh để liên lạc hay xem những vấn đề gì... Cha mẹ cần trang bị cho mình những kiến thức cần thiết để bảo vệ con cái, không gửi con cái cho những người không đáng tin cậy, khi nghi vấn con em, người thân bị xâm hại tình dục phải tìm cách tiếp cận để trẻ nói ra sự thật, không nên la mắng hay sử dụng bạo lực đối với trẻ. Cha mẹ phải luôn lắng nghe con nói, hiểu ngôn ngữ của con theo nhóm tuổi, trẻ em càng nhỏ tuổi, càng khó giải thích nỗi đau.

Về phía xã hội, nhà trường cần cải tiến phương pháp giảng dạy, nội dung các tiết học phòng chống XHTDTE cho thầy cô và học sinh với phương pháp phù

hợp; thường xuyên mời các bác sĩ, chuyên gia tâm lý để tổ chức các buổi tọa đàm với học sinh về các vấn đề tâm sinh lý, về các biện pháp phòng ngừa khi bị xâm hại tình dục.

Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động nhằm nâng cao nhận thức trong cộng đồng về phòng, chống xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch. Công bố rộng rãi đường dây nóng (tổng đài 111), số điện thoại của các cơ quan liên quan để trẻ em và mọi công dân kịp thời báo tin khi có dấu hiệu vi phạm tình dục trẻ em nói chung và xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch nói riêng.

Tăng cường lực lượng, thường xuyên kiểm tra, quản lý các cơ sở lưu trú, nhà hàng, khách sạn, quán karaoke... để kịp thời phát hiện, ngăn chặn, xử lý các hành vi xâm hại tình dục trẻ em trong du lịch.

Phối hợp với các tổ chức quốc tế như: Cơ quan phòng, chống Ma túy và Tội phạm của Liên hợp quốc (UNODC), Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF) đề ra các phương án bảo vệ trẻ em khỏi các hành vi xâm hại tình dục trong du lịch.

Có thể thấy, bảo vệ trẻ em khỏi các hành vi xâm hại tình dục trong du lịch không còn là mục tiêu cá biệt của mỗi quốc gia mà đã mang tầm ảnh hưởng trên phạm vi toàn cầu. Tại Việt Nam, có cả người Việt Nam và người nước ngoài thực hiện hành vi XHTDTE. Trước thực trạng đó, Việt Nam đã phối hợp với các tổ chức quốc tế cùng chung tay bảo vệ trẻ em khỏi các hành vi xâm hại tình dục trong du lịch, bên cạnh các yếu tố phòng ngừa thì chính sách pháp luật Việt Nam cũng được thay đổi, bổ sung cho phù với pháp luật quốc tế trong việc bảo vệ trẻ em khỏi các hành vi này. Trong tương lai, việc phòng ngừa, ngăn chặn các hành vi XHTDTE trong du lịch chắc hẳn còn cần được tiếp tục cụ thể hóa bằng nhiều chương trình hoạt động cụ thể, để hoạt động phòng ngừa diễn ra đạt hiệu quả hơn./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em năm 1989;
2. Bộ quy tắc ứng xử bảo vệ trẻ em khỏi bị bóc lột tình dục trong du lịch và lữ hành năm 1998;
3. Bộ luật Hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017;
4. Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2007;
5. Luật Trẻ em năm 2016;
6. Luật Giáo dục năm 2019;
7. Quyết định số 2361/QĐ-TTg ngày 22/12/2015 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt chương trình bảo vệ trẻ em giai đoạn 2016 – 2020;
8. Quyết định số 1437/QĐ-TTg ngày 29/10/2018 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án chăm sóc vì sự phát triển toàn diện trẻ em trong những năm đầu đời tại gia đình và cộng đồng giai đoạn 2018 – 2025;
9. Quyết định số 23/QĐ-TTg ngày 07/01/2021 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình hành động quốc gia vì trẻ em giai đoạn 2021 - 2030;
10. Nghị quyết số 06/2019/NQ-HĐTP ngày 20/9/2019 của Hội đồng Thẩm phán TANDTC hướng dẫn áp dụng một số quy định tại các điều 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147 và việc xét xử vụ án xâm hại tình dục người dưới 18 tuổi;
11. Lê Tiến Hoàng, “Giải pháp phòng, chống xâm hại tình dục trẻ em trong hoạt động du lịch”, *Tạp chí Dân chủ và Pháp luật*, Kỳ 1 (Số 376), tháng 3/2023;
12. Hoàng Nam, *Bóc lột tình dục trẻ em trong du lịch và lữ hành: Loại tội phạm dễ bị bỏ lọt*, <https://baophapluat.vn/boc-lot-tinh-duc-tre-em-trong-du-lich-va-lu-hanh-loai-toi-pham-de-bi-bo-lot-post251649.html>, truy cập ngày 16/7/2023.
13. Tổng cục Thống kê, *Du lịch năm 2020 lao đao vì covid-19*, truy cập ngày 16/7/2023.
14. *Tình hình trẻ em năm 2020* (theo báo cáo của Cục Trẻ em, Bộ LĐ-TB&XH), <https://tongdai111.vn/tin/tinh-hinh-tre-em-nam-2020-theo-bao-cao-cua-cuc-tre-em-bo-ldtb>, truy cập ngày 16/7/2023.
15. *Trung bình mỗi ngày cả nước có 7 trẻ bị xâm hại*, <https://hoilhpn.org.vn/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/trung-binh-moi-ngay-ca-nuoc-co-7-tre-bi-xam-hai-34012-1.html>, truy cập ngày 16/7/2023.
16. Nhật Dương, *Xâm hại trẻ em vẫn diễn biến phức tạp dưới nhiều hình thức*, <https://vneconomy.vn/xam-hai-tre-em-van-dien-bien-phuc-tap-duoi-nhieu-hinh-thuc>, truy cập ngày 16/7/2023.